

พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาล
ตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
BUDDHA DHAMMA INTEGRATION FOR PROMOTING LOCAL POLITICIANS'
ROLES AT BANG GRASAN SUB-DISTRICT MUNICIPALITY OF BANGPA-IN
DISTRICT IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

พิทักษ์ ชีพุดม^{1*}, สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล², สุมาลี บุญเรือง³

Pitak Cheep-udom^{1*}, Sawat Jirathitikarn², Sumalee Boonrueang³

*Corresponding Author E-mail: pitakboat42@gmail.com

Received July 5, 2026; Revised August 1, 2026; Accepted August 5, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 3. นำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 379 คน โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.882 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน

¹ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

¹ Rights and Liberties Protection Department

² กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม

² Department of Corrections

³ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

³ Faculty of Social, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางกระสัน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.30$) และระดับการปฏิบัติตามหลักปาปนิกรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.40$) 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางกระสัน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า หลักปาปนิกรรม ส่งผล 2 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ จักขุมา การมีวิสัยทัศน์ และวิรุโร การจัดการงานดี 3. พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางกระสัน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า จักขุมา ส่งเสริมการมีวิสัยทัศน์ มองไกล วางแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยอาศัยข้อมูล และการมีส่วนร่วมของประชาชน วิรุโร พัฒนาความรู้และทักษะการบริหารจัดการการตัดสินใจ ความโปร่งใส และจริยธรรมในการปฏิบัติงาน นิสสยสัมปันโน ส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ การสื่อสารที่สร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนการยึดมั่นในคุณธรรมความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม

คำสำคัญ: พุทธบูรณาการ; การส่งเสริมบทบาท; นักการเมืองท้องถิ่น

Abstract

This research aims to: 1. Study the level of roles of local politicians in Bang Krasan Subdistrict Municipality, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province; 2. Examine factors affecting the roles of local politicians in the same municipality; and 3. Propose a Buddhist integration approach to enhance the roles of local politicians in Bang Krasan Subdistrict Municipality, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. A mixed-methods research design was employed. The quantitative approach used questionnaires to collect data from 379 samples. The questionnaire demonstrated a reliability coefficient of 0.882. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis. The qualitative approach employed in-depth interviews with 10 key informants.

Findings were as follows: 1. The study found that the overall level of the roles of local politicians in Bang Krasan Subdistrict Municipality, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province was at a high level ($\bar{X}=4.30$). Likewise, the

overall level of adherence to Papanika Dhamma was also at a high level ($\bar{X}=4.40$). The factors affecting the roles of local politicians in Bang Krasan Subdistrict Municipality, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province revealed that Papanika Dhamma significantly influenced the roles of local politicians in two aspects at the 0.01 level of statistical significance: Cakkhuma (vision) and Vidhuro (good management). The Buddhist integration for promoting the roles of local politicians in Bang Krasan Subdistrict Municipality, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province revealed that Cakkhuma enhances visionary leadership, long-term planning, data-informed local development, and public participation. Vidhuro promotes knowledge, managerial skills, decision-making, transparency, and ethical performance. Nissayasampanno strengthens interpersonal relationships, constructive communication, public participation, and adherence to moral principles, honesty, and responsibility, enabling local politicians to serve as exemplary leaders for society.

Keywords: Buddha Dhamma Integration; Promoting the role; Local Politicians

บทนำ

ระบบการปกครองของไทยในอดีตมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจ โดยส่วนกลางเป็นผู้ควบคุมการบริหารราชการเป็นหลัก แม้จะมีการจัดการปกครองหัวเมืองมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย และอยุธยา ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน และวางรากฐานการปกครองท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการจัดตั้งสุขาภิบาลเพื่อดูแลกิจการสาธารณะในระดับพื้นที่ จากนั้นแนวคิดการกระจายอำนาจได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหาร และปกครองท้องถิ่นของตนเองมากยิ่งขึ้น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2564)

ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการบริหาร และพัฒนาท้องถิ่น ทั้งในด้านการเมือง การบริหารจัดการ และการให้บริการประชาชน โดยผู้นำควรปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นรากฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตย เพราะเปิดโอกาสให้

ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง และตัดสินใจผ่านการเลือกตั้ง นอกจากนี้ แนวโน้มทางการเมืองท้องถิ่นในปัจจุบันแสดงให้เห็นว่า ประชาชนให้ความสำคัญกับนโยบาย และผลงานมากกว่าฐานอำนาจทางการเมืองเดิม ซึ่งเป็นพัฒนาการที่ช่วยลดการผูกขาดอำนาจ และส่งเสริมประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น (สยามรัฐ, 2564)

เทศบาลตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังเผชิญความท้าทายในการพัฒนาท้องถิ่น และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีนักการเมืองท้องถิ่นที่มีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ และสามารถบริหารจัดการปัญหาได้อย่างรอบด้าน ผู้นำควรยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนี้ ควรยึดหลักปาปนิกรรมในการบริหารงาน คือ หลักธรรมสำหรับผู้ประกอบการและผู้นำที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา ความสำคัญของการนำหลักปาปนิกรรมมาใช้ เกิดจากข้อเท็จจริงที่ว่า นักการเมืองท้องถิ่นไม่ได้ทำหน้าที่เพียงบริหารงบประมาณ แต่ต้องบริหารความสัมพันธ์ และความคาดหวังของประชาชน หลักปาปนิกรรมจึงตอบโจทย์ในการพัฒนาองค์กรรวมทั้ง ความคิด จักขมา การทำงาน วิรุโธ และมนุษยสัมพันธ์ นิสสยสัมปันโน ซึ่งจะช่วยยกระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นเทศบาลตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้สามารถวิเคราะห์แก้ไขปัญหาสังคม ออกแบบนโยบายเชิงยุทธศาสตร์ และระดมทรัพยากรมาพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับการยอมรับจากประชาชนอย่างยั่งยืน (รพีพร ธงทอง, 2561)

หลักปาปนิกรรม ตามแนวคิดพุทธวิธีบริหารจัดการ เป็นคุณสมบัติของนักบริหารและผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2565) ได้อธิบายไว้ในหนังสือธรรมานุชิต: พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม ว่าประกอบด้วยหลักธรรม 3 ประการ ได้แก่ 1. จักขมา การมีตาดีรู้เท่าทันสถานการณ์ และมีวิสัยทัศน์ในการกำหนดทิศทางการทำงาน 2. วิรุโธ ความชัดเจนในการดำเนินธุรกิจ สามารถบริหารจัดการงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 3. นิสสยสัมปันโน การเป็นที่น่าเชื่อถือไว้วางใจ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการติดต่อประสานงาน และทำงานร่วมกับผู้อื่น หลักธรรมทั้งสามประการนี้จึงเป็นแนวทางสำคัญ

ในการพัฒนาผู้นำในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ดังนั้น ผู้วิจัยได้สนใจศึกษาเกี่ยวกับหลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้ทราบถึงบทบาทที่พึงประสงค์ และเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักธรรมซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพของนักการเมืองท้องถิ่นทำให้เกิดการยอมรับของประชาชน และเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไปในเทศบาลตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 7,136 คน (เทศบาลตำบลบางกระสั้น, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ในการคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 379 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน แบ่งเป็นกลุ่ม จำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการ หรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป กลุ่มนักวิชาการ หรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 2 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติงานเทศบาลตำบลบางกระสั้น จำนวน 2 คน กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องทุกข้อเท่ากับ 1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือซึ่งได้ค่าของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.882

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยสร้างจากวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในเทศบาลตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน แบ่งเป็นกลุ่ม จำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการ หรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป กลุ่มนักวิชาการ หรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 2 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติงานเทศบาลตำบลบางกระสั้น จำนวน 2 คน กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้สถิติพรรณนาโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่น โดยภาพรวม

บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การวิเคราะห์แก้ไขปัญหาสังคม	4.25	0.64	มาก
2. การเสนอออกแบบชุดนโยบายและวิสัยทัศน์ในการแก้ปัญหา	4.34	0.54	มาก
3. การให้การสนับสนุนและระดมทรัพยากรมาแก้ไขปัญหา	4.32	0.54	มาก
โดยภาพรวม	4.30	0.39	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.30$, S.D.=0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การเสนอออกแบบชุดนโยบายและวิสัยทัศน์ในการแก้ปัญหามีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$, S.D.=0.54) รองลงมา การให้การสนับสนุน และระดมทรัพยากรมาแก้ไขปัญหา มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.32$, S.D.=0.54) รองลงมาการวิเคราะห์แก้ไขปัญหาสังคม มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.25$, S.D.=0.64)

2. ความสัมพันธ์หลักอำนวยการนิยธรรม กับประสิทธิภาพการบริหารหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักปาปนิกรรม โดยภาพรวม

หลักปาปนิกรรม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. จักขุมา การมีวิสัยทัศน์	4.30	0.71	มาก
2. วิธูโร การจัดการงานดี	4.51	0.44	มากที่สุด
3. นิสสยสัมปันโน การมีมนุษยสัมพันธ์	4.37	0.57	มาก
โดยภาพรวม	4.40	0.44	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การปฏิบัติตามหลักปาปนิกรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.40$, S.D.=0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า วิธูโร การจัดการงานดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.44) รองลงมา นิสสยสัมปันโน การมีมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$, S.D.=0.57) รองลงมา จักขุมา การมีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.30$, S.D.=0.71)

ตารางที่ 3 หลักปาปนิกรรม ส่งผลต่อบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

หลักปาปนิกรรม	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.227	.155		7.932**	.000
จักขุมา การมีวิสัยทัศน์ _{SumA}	.274	.019	.504	14.278**	.000
วิรุโร การจัดการงานดี _{SumB}	.420	.031	.477	13.518**	.000

Multiple R= .734^c R²= .539 Adjusted R²= .536 Std. Error= .263

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า หลักปาปนิกรรมส่งผลต่อบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 2 ด้าน คือ จักขุมา การมีวิสัยทัศน์ ส่งผลได้ร้อยละ 50.4 และวิรุโร การจัดการงานดี ส่งผลได้ร้อยละ 47.7 รวมกันสามารถทำนายส่งผลต่อบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นได้ร้อยละ 53.6

3. พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพร่วมกับการวิเคราะห์เชิงพุทธบูรณาการ พบว่า การพัฒนาบทบาทนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักปาปนิกรรมควรมุ่งส่งเสริมทั้งวิสัยทัศน์ ความสามารถในการบริหารจัดการ และมนุษยสัมพันธ์ควบคู่กัน โดยจักขุมา เน้นการมีวิสัยทัศน์ การวางแผนระยะยาว การใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนา วิรุโร มุ่งพัฒนาความรู้ และทักษะการบริหารงาน การตัดสินใจอย่างมีจริยธรรม โปร่งใส และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมอย่างสมดุล ส่วนนิสสัยสัมปันโน เน้นการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม และการยึดมั่นในคุณธรรมและความรับผิดชอบ อันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้นำท้องถิ่นในระยะยาว

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ระดับการปฏิบัติตามหลักปาปนิกรรมของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางกระสั้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยวิรุโร การจัดการงานดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนิสสัยสัมปันโน การมีมนุษยสัมพันธ์ และจักขุมา การมีวิสัยทัศน์ ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนักการเมืองท้องถิ่นให้ความสำคัญ

กับการพัฒนาความรู้ และทักษะในการปฏิบัติงาน การสร้างความร่วมมือกับประชาชน และทุกภาคส่วน ตลอดจนการกำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์เอกลักษณ์ อชิโต (นกทอง) (2566) ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีปาปนิกรรมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นใน จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรมประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ จักขุมา คือ การมีวิสัยทัศน์ และความชำนาญในการใช้ความคิด โดยมุ่งสร้างความเข้มแข็งของระบบการศึกษาท้องถิ่นและส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืน วิรุโร คือ การจัดการงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความชำนาญด้านเทคนิค โดยเน้นความเชี่ยวชาญในการวางแผน การบริหารจัดการ และการดำเนินงานที่รับผิดชอบต่อสังคมอย่างยั่งยืน และนิสสยสัมปันโน คือ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี โดยให้ความสำคัญกับการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความไว้วางใจ การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชน รวมถึงการรับฟัง และเข้าใจความต้องการของประชาชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า หลักปาปนิกรรมส่งผลต่อบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางกระสั้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมี 2 ด้านที่ส่งผล ได้แก่ จักขุมา (การมีวิสัยทัศน์) และวิรุโร (การจัดการงานดี) ซึ่งสามารถร่วมกันพยากรณ์บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นได้ร้อยละ 53.6 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลควบคู่กับความสามารถในการบริหารจัดการงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนา วางแผนนโยบาย ตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม อีกทั้ง ยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดแนวทางการพัฒนา และการบริหารงาน ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ด้วยเหตุนี้ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวัฑนะชัย ชยวฑฒโน (2565) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดหนองคาย พบว่า ผู้นำมีวิสัยทัศน์กว้างไกลมากใช้หลักธรรมสอดคล้องกับแนวโน้มในอนาคตเชี่ยวชาญในงานมี

มนุษย์สัมพันธ์ คือ ด้านจักขุมา ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ตามหลักทศุติยาปาปณิกสูตร มีความรอบรู้รอบด้าน รู้จริง รู้กว้าง รู้ลึก ด้านวิธูโรผู้บริหารควรมีแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสมขยันหมั่นฝึกฝน ด้านนิสสยสัมปันโน ผู้บริหารควรมีความเข้าใจ ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นมองคนให้ออกบอกคนให้ได้ใช้คนให้เป็น

3. พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การบูรณาการหลักปาปณิกธรรมสามารถส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยประกอบด้วย 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ จักขุมา (การมีวิสัยทัศน์) ที่มุ่งเน้นการวางแผน และกำหนดทิศทางการพัฒนาร่วมกับประชาชน วิธูโร การจัดการงานดี ที่ส่งเสริมการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส มีจริยธรรม และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และนิสสยสัมปันโน การมีมนุษยสัมพันธ์ ที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์อันดี การสื่อสาร และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวจะช่วยยกระดับการบริหารงานของนักการเมืองท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน อันนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิต กิ่งเกล้า (2562) ได้วิจัยเรื่องการบูรณาการหลักปาปณิกธรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ ผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสำนักงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า หลักปาปณิกธรรม 3 มีความสัมพันธ์กับหลักธรรมาภิบาล 9 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่า การบูรณาการหลักธรรมทั้งสองเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้ผู้นำที่พึงประสงค์ โดยไม่แตกต่างกันตามตำแหน่งหน้าที่ ทั้งนี้ ปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ การมีส่วนร่วมในองค์กรมักยึดตามโครงสร้าง และบทบาทหน้าที่มากกว่าความสมัครใจ และยังขาดการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอกองค์กร ดังนั้น ผู้บริหารที่ยึดหลักพุทธธรรมและหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานจะช่วยเสริมสร้างภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และนำองค์กรไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

สรุปว่า บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วิธูโร การจัดการงานดี รองลงมาคือ นิสสยสัมปันโน การมีมนุษยสัมพันธ์ และจักขุมา การมีวิสัยทัศน์ สะท้อนว่า นักการเมืองท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการบริหารงาน การสร้าง

ความร่วมมือ และการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับพื้นที่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่น พบว่า หลักปาปนิกรรม ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดย จักขุมา และวิฐโร เป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถร่วมกันพยากรณ์บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นได้ร้อยละ 53.6 พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่น พบว่า การบูรณาการหลักปาปนิกรรมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ จักขุมา วิสัยทัศน์ วิฐโร การจัดการงานดี และนิสสยสัมปันโน มนุษยสัมพันธ์ ช่วยเสริมสร้างการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส มีส่วนร่วมของประชาชน และนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้จากผลการวิจัยเป็น BUDDHA-LOCAL MODEL การพัฒนาบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยทั้งบทบาทผู้นำ คุณธรรม และหลักการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และสร้างการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ตามแนวคิดของ (Tucker, 1995) ซึ่งอธิบายว่าผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ สร้างความร่วมมือ และผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ผสานกับแนวคิด การบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่ออธิบายกระบวนการส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ ดังรายละเอียดในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า BUDDHA-LOCAL MODEL เป็นโมเดลเชิงกระบวนการ (Process Model) ที่แสดงแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการบริหารงานของนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ โดยมีกระบวนการดำเนินงาน 6 ขั้นตอนที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นลำดับ เริ่มจาก 1. จักขุมา การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่น 2. วิธูโร การบริหารจัดการงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ 3. นิสสยสัมปบันโน การสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคีเครือข่าย 4. การวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาสังคม โดยใช้ข้อมูลและเหตุผลในการตัดสินใจ 5. การเสนอออกแบบ ขุดนโยบาย และวิสัยทัศน์ในการแก้ปัญหา ให้สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของ

ประชาชน และ 6. การให้การสนับสนุน และระดมทรัพยากรมาแก้ไขปัญหา เพื่อขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

องค์ประกอบทั้ง 6 ชั้นมีความสัมพันธ์เป็นวงจร (Cycle) กล่าวคือ ผลลัพธ์จากการดำเนินงานจะถูกนำกลับไปใช้ในการทบทวนและพัฒนาวิสัยทัศน์และการบริหารในรอบถัดไป ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลตำบลบางกระสั้นควรกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ในการพัฒนาและยกระดับศักยภาพด้านวิสัยทัศน์ของนักการเมืองท้องถิ่นเป็นวาระสำคัญ
2. เทศบาลตำบลบางกระสั้นควรกำหนดนโยบายการบริหารจัดการเชิงผลสัมฤทธิ์ที่มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ในการปฏิบัติงาน
3. เทศบาลตำบลบางกระสั้นควรกำหนดนโยบายสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีเครือข่ายอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. นักการเมืองท้องถิ่นควรมุ่งพัฒนาทักษะด้านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาสังคมอย่างเป็นระบบ
2. เทศบาลตำบลบางกระสั้นและนักการเมืองท้องถิ่น ควรนำองค์ความรู้ "BUDDHA-LOCAL MODEL" ไปประยุกต์ใช้เป็นกรอบการปฏิบัติงานจริง
3. นักการเมืองท้องถิ่นควรยกระดับการสื่อสารและการสร้างมนุษยสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเชิงประเมินผล (Evaluation Research) หรือวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ในการนำ BUDDHA-LOCAL MODEL ไปทดลองปฏิบัติจริง
2. ควรขยายขอบเขตการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบ (Comparative Study) ในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบริบทแตกต่างกัน
3. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเชิงลึก (In-depth Qualitative Research) ถึงแนวทางการพัฒนาวิสัยทัศน์

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2564). *ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. สืบค้น 24 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.dla.go.th>
- เทศบาลตำบลบางกระสั้น. (2567). *ข้อมูลพื้นฐาน*. สืบค้น 9 กรกฎาคม 2567, จาก <https://www.bangkasun.go.th/history.php>
- พระครูสังฆรักษ์เอกลักษณ์ อชิโต (นททอง). (2566). *การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีปาปนิกรรมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสงคราม* (ดุขฎิณิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2565). *ธรรมบุญชีวิต: พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม*. กรุงเทพฯ: พิมพ์สวย.
- พระมหาวัฒน์ชัย ชยวฑฒโน. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดหนองคาย. *วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์*, 8(2), 1-13.
- รพีพร ธงทอง. (2561). ภาวะผู้นำและแนวทางเชิงปฏิบัติสำหรับผู้บริหารส่วนท้องถิ่นภายใต้บริบทแห่งการเปลี่ยนแปลง. *วารสารการพัฒนาท้องถิ่น*, 13(45), 103-114.
- สยามรัฐ. (2564). *ความสำคัญของจริยธรรมนักการเมืองท้องถิ่น*. สืบค้น 9 กรกฎาคม 2567, จาก <https://siamrath.co.th//225027>.
- สุจิต กิ่งเกล้า. (2562). การบูรณาการหลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของ ผู้บริหารสำนักงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรม*, 2(2), 35-43.
- Tucker, R. C. (1995). *Politics as leadership* (Rev. ed.). Columbia, MO: University of Missouri Press.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.